

Til:

Kontrollutvalget i Bergen kommune

Bergen, 15.10.2024

Anmodning om forvaltningsrevisjon av landbruksetatens håndtering av skogbilveger

Bergen kommune gjennomførte 25.09.24 en høring om forhold rundt bygging av skogsbilveier i kommunen. Bakgrunnen for høringen var de mange funnene av ulovligheter knyttet til skogsbilveger som Naturvernforbundet Hordaland har avdekket. Blant disse er:

- Bygging av skogsbilveger etter at det er gitt avslag på søknad
- Bygging av skogbilveger uten søknad
- Bygging av skogsbilveger basert på det utbygger og/eller planleggingselskap kaller muntlige avtaler om godkjenning fra landbruksetaten
- Bygging av skogbilveger der vilkår for byggingen er brutt
- Bruk av store mengder ulovlig og forurenset rivningsmateriale som fyllmasse

I tillegg til de rent formelle lovbruddene knyttet til selve byggingen, kommer det vi ser i terrenget fysisk som:

- Forurensning ved utfylling av store mengder ulovlige masser,
- hele dalsøkk som er fylt ut med masser,
- drenering av myrer,
- ødelegging av kulturminner og
- innføring av fremmedartslistede planter.

Vår påstand er at landbruksetaten opp gjennom årene ikke synes å ta de mange ulovlighetene og sitt forvalteransvar på alvor. Her kan det være på sin plass å gå nærmere inn på en av de mange sakene:

Kleivevegen Vest på Fanafjellet fikk etter en høringsrunde blant ulike etater avslag i starten av 2018, men veien ble bygget likevel. Vi kan dokumentere at dette medførte

- drenering av et viktig våtmarksområde,
- store mengder forurenset fyllmasse, og
- ødelegging av kirkevegen mellom Fana og Nordvik.

Kirkeveien er sannsynligvis fra middelalderen, og dermed et automatisk fredet kulturminne. I høringsrunden hadde Byantikvaren advart mot at det nok fantes gamle ferdselsveier på Fanafjellet, som kunne bli berørt av utbygging. Her har vi dokumentert at Bergen kommune visste om kirkeveien allerede i 2006, mens Etat for landbruk hevder veien var ukjent i 2016.

Den 3. juni -22 var vi i møte med tidligere finansbyrå Per-Arne Larsen. Der var også Kjetil Rødland fra Etat for landbruk. Vi gjorde rede for ulovlighetene ved veiene, og spesielt de som var under politietterforskning, som Kleivevegen vest. Det vi ikke visste, var at Rødland ni dager tidligere hadde sendt av gårde legaliseringer av ulovlig bygde veier. To av veiene var som sagt under politietterforskning, og det hadde Rødland god kjennskap til. Én av disse var Kleivevegen Vest. Etatsleder Helene Dahl hadde skrevet under både på avslaget i 2018, og legaliseringen i 2022.

Om veien til slutt hadde blitt godkjent, så hadde det medført utbetaling av det statlige tilskuddet på 60% av veiens kostnad. Etat for landbruk har dermed gått i bresjen for statlig tilskudd til veiprojekter under politietterforskning. Heldigvis har et vedtak fra Landbruks- og matdepartementet fra januar i år slått fast at veier som er bygd uten søknad ikke kan godkjennes ved hjelp av landbrukslovgivningen. Dette regelverket skulle Etat for landbruk være kjent med før vedtaket kom.

NVH har også avdekket mangelfull kontroll med ferdigstilling av skogsbilveier, betalte uspesifiserte fakturaer, referanser til utbetalte "tipp-avgifter", redigerte kjøresedler og massivt juks med hvor masser angivelig skal ha kommet fra. Som Etat for landbruks egne ansatte oppdaget gjennom årene, ble det oppgitt henteadresser helt uten pågående byggearbeid, eller lovlige byggeprosjekter med korrekt massehåndtering ble oppgitt som opphavssted uten at dette stemte. Utallige triks har blitt brukt for å tåkelegge inntekt fra enorme mengder masser med ukjent opphav.

Følgelig vil det være naturlig å også undersøke om det har foregått økonomisk kriminalitet, med misbruk av statlige tilskudd; og følgelig urettmessige konkurransefortrinn til eventuelle aktører som opererer i strid med gjeldende regelverk. Altså ved at man i stedet for å ha deponert masser på lovlig vis, har benyttet massene som fyllmasse i skogsbilveier. Tar man f.eks. utgangspunkt i standard avgift på 1 kr pr kilo og 50.000 lastebillass á 12 tonn hver, blir dette 600 millioner kroner i sparte deponiavgifter alene. Er det i tillegg ubetalt urettmessige statlige tilskudd på 60% av anleggskostnaden, er det klart at det er snakk om betraktelige summer som har blitt utbetalt under svært slette kontrollrutiner.

Høringen som ble gjennomført fikk frem mye av det Naturvernforbundet har avdekket og både politikere og administrasjon svarte på spørsmål, men høringen hadde åpenbare svakheter.

- Man gikk ikke lengre tilbake i tid enn 2016
- Ingen tidligere ansatte i etat for landbruksforvaltning var innkalt for å svare på spørsmål
- Heller ikke ansvarlige byråder var innkalt.

Vi mener de undersøkelsene og den dokumentasjonen Naturvernforbundet har fremskaffet og det som kom frem under høringen burde åpne for en forvaltningsrevisjon av Landbruksetatens forvaltning av skogsbilveier.

NVH anmoder derfor Kontrollutvalget om å:

1. Be om en samlet rapport om Landbruksetatens sin forvaltning av søknader, tillatelser, kontroll, godkjenninger av skogsbilveier og utdeling av tilskudd fra 2010 til i dag.
2. Ha som mål i rapporten å undersøke Landbruksetatens forvaltningspraksis for godkjenning av skogsbilveier etter 2012 med særlig vekt på å
 - vurdere om hensynet til 50% landbruksnytte er innfridd når hensyn til massedumping i flere saker kan ha vært viktigere (jmf. reglement).
 - avdekke hvor mange og evt. med hvilken begrunnelse etaten har godkjent ulovlig bygde skogsbilveier.
 - vurdere følger av at Landbruksetaten godkjente ulovlig bygde skogsbilveier.
 - vurdere om Bergen kommune har ivaretatt sin tilsynsplikt for utbygging av skogsbilveier.
 - vurdere om vedtak i saken har lagt tilstrekkelig vekt på naturvernverdier som er viktig i reglementet som lå til grunn i beslutningsfasen.
3. Undersøke om Bergen kommune har utredet og iverksatt tiltak for å straffe tiltakshaver, grunneier og entreprenør for ulovligheter ved bygging av skogsbilveier i Bergen.
4. Vurdere om nye regler i tilstrekkelig grad sikrer at naturverdier blir ivaretatt for fremtiden.
5. Sørgje for at kommunen tinglyser forurensete masser på de tomtene det gjelder, for en framtidig reell registrering av forurenset grunn.

Vi stiller gjerne til et møte der vi kan orientere om våre funn og kan stille til rådighet det vi har dokumentert dersom Kontrollutvalget vil sette i gang en forvaltningsrevisjon.

Vennlig hilsen

Naturvernforbundet Hordaland

Tom Skauge, styreleder